

Til beslutningsforslag nr. B 63. Betænkning afgivet af socialudvalget den 8. december 1985

Betænkning

over

Forslag til folketingsbeslutning om at friholde pensionister og kontanthjælpsmodtagere for virkningerne af de økonomiske indgreb på energiområdet

[af Erik B. Smith (S) m.fl.]

Udvalget har behandlet forslaget i en række møder og har herunder stillet spørgsmål til socialministeren, energiministeren, indenrigsministeren, ministeren for offentlige arbejder og ministeren for skatter og afgifter, som ministrene har besvaret skriftligt. To af disse spørgsmål og besvarelser er medtaget som bilag til betænkningen.

Udvalget har modtaget en skriftlig henvendelse fra Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg. Henvendelsen er medtaget som bilag til betænkningen sammen med socialministerens kommentarer til den.

Herefter indstiller et *flertal* (det konservative folkepartis, venstres, det radikale venstres, centrum-demokraternes og kristeligt folkepartis medlemmer af udvalget) forslaget til *forkastelse* ved 2. (sidste) behandling.

Flertallet ønsker at påpege, at baggrunden for den foreslåede lovgivning om forøgelse af energiafgifterne er konstaterede samt forventede yderligere fald i energipriserne. Der er således ikke stigende energipriser at kompensere for, idet formålet med de øgede afgifter er at opveje nævnte prisfald.

Der henvises i denne forbindelse til oplysningerne i socialministerens kommentarer til henvendelsen fra Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg.

Et *mindretal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller forslaget til *vedtagelse uændret* og udtaler følgende:

Under 1. behandling af det radikale venstres beslutningsforslag om regulering af dagpenge- og efterlønsatser (B 62), som indebærer en fremrykning af en 2 pct.s regulering af dagpenge- og efterlønsatsen fra 1. oktober til 1. april, koblede den fungerende arbejdsminister forslaget sammen med afgiftspakken og viste stor forståelse for denne regulering.

Dagpengemodtagere og efterlønsmodtagere har været hårdt ramt af denne regering – jfr. svaret på udvalgets spørgsmål nr. 6, som er medtaget som bilag – og 2 pct. er kun en ringe kompensation, men at pensionister og kontanthjælpsmodtagere slet ingen kompensation skal have, må være uforståeligt for de fleste.

Netop for pensionister har det haft betydning for deres økonomiske levevilkår, at energiforbruget var blevet 5 pct. billigere fra marts til oktober 1985.

Dette prisfald inddrages nu.

Altså blev glæden hos pensionisterne over den om end lille bedring i halvåret fra marts til oktober ikke langvarig.

Mindretallet finder det uacceptabelt, at denne gruppe, som i forvejen ikke har for meget at gøre godt med, skal være med til at betale for vort samfunds øgede forbrug, et øget forbrug, som i hvert fald ikke skyldes pensionisterne.

Mindretallet beklager, at det ikke har været muligt at få flertal for forslaget.

Svaret på spørgsmål nr. 9, der er medtaget som bilag, godtgør, at der er merudgifter, og udvalgsarbejdet har afsløret en voldsom tilbagegang i underholdshjælpen for kontanthjælpsmodtagere.

Danske pensionister har i de seneste år under den borgerlige regering skullet høre, hvordan realværdien af pensionen har været stadig stigende.

Alle andre end pensionisterne har fået standset dyrtidsreguleringen.

Det var et flertal i folketinget uden om regeringspartierne, der modsatte sig regeringens forsøg på at suspendere dyrtidsreguleringen af pensionerne.

Regeringspartierne har således ikke noget at være stolt over, når det gælder pensionisterne.

Energiafgifterne vil betyde en stigning for de fleste pensionister på knap 10 pct. eller ca. 100 kr. pr. måned. Det er mange penge for en pensionist – især hvis man kun har sin folke- eller førtidspension at leve af.

Det forekommer mindretallet åbenbart indlysende, at man bør give økonomisk kompensation til landets pensionister, og det er helt uforståeligt, at man totalt afviser at drøfte denne kompensation – ikke engang som et personligt tillæg, der kun omfatter de pensionister, der er uden anden indtægt end pensionen.

Ca. 250.000 familier lever af kontanthjælp efter bistandsloven.

Den forbigående kontanthjælp udmåles som et underholdsbeløb plus alle rimelige faste udgifter. Underholdsbeløbet er for en enlig pr. 1. oktober 1985 2.277 kr. eller 53 kr. mindre pr. måned, end det var pr. 1. oktober 1982.

Før den borgerlige regering fik forringet bistandsloven, blev underholdsbeløbet udmålt som 90 pct. af folkepensionens grundbeløb. Hvis der ikke var sket denne forringelse, ville en enlig i underholdshjælp have fået 2.781 kr. pr. måned. Da priserne på tøj, mad og andre personlige fornødenheder er steget – og ikke faldet – er det temmelig åbenbart, at der er sket en ulykkelig forringelse for de mennesker, der er tvunget til at leve af kontanthjælp.

Underholdsbeløbet for ægtepar har gennemløbet en tilsvarende forringelse.

Er en familie på varig bistandshjælp, udmåles et fast beløb til underhold og faste udgifter. Hvis boligudgiften er mere end 25 pct. af beløbet, dvs. 837 kr. for en enlig og 1.260 kr. til et ægtepar om måneden, betales den overskydende del – inden for et bestemt maksimum – ekstra.

Reglen betyder, at de familier, der har boligudgifter under de 25 pct. af underholdshjælpen, selv skal betale hele merudgiften ved de nye energiafgifter. Det er aldeles urimeligt. Det vil ikke koste mange penge at hjælpe disse mennesker. Det er uforståeligt, at et flertal afviser en økonomisk kompensation.

Agnete Laustsen (KF) fmd. Karen Højte Jensen (KF) Lizzie Lichtenberg (KF)

Merete Aarup (KF) Thor Pedersen (V) Hanne Severinsen (V) Birgith Mogensen (CD)

Arne Bjerregaard (KrF) Hanne Andersen (S) Mette Groes (S) Henning Rasmussen (S)

Joanna Rønn (S) Erik B. Smith (S) nfmd. Taanquist (S) Agerschou (SF)

Birthe Hansen (SF) Aase Olesen (RV)

Partierne VS, FP og FD havde ikke medlemmer i udvalget.

Bilag 1

Udvalgets spørgsmål nr. 6 og nr. 9 til henholdsvis socialministeren og ministeren for skatter og afgifter samt ministrenes svar herpå:

Spørgsmål 6:

Der ønskes en oversigt over udviklingen i kontanthjælpens realværdi siden 1978 sammenholdt med realværdiudviklingen for dagpengemodtagere, efterlønsmodtagere og pensionister i samme periode.

Svar:

Da efterlønsordningen først blev indført i

1979 tages der for sammenlignelighedens skyld udgangspunkt i 1979 i stedet for 1978.

I nedenstående tabel er udviklingen i realværdi opgjort i indeksform for efterløn (simpelt gennemsnit af de tre maksimumssatser), sygedagpenge (maksimumsbeløbet) og pension (fuldt grundbeløb + pensionstillæg for en enlig folkepensionist).

Ved realværdiberegningen er benyttet forbrugerindekset til deflatering.

Indeks 1979 = 100	Udvikling i realværdi for:		
	Efterløn	Pension	Sygedagpenge
1979	100	100	100
1980	95,7	97,8	95,8
1981	91,2	96,0	91,1
1982	96,7	97,2	93,6
1983	96,7	98,5	92,4
1984	91,0	99,2	87,0
1985*	86,9	100,4	83,0

*) Skøn for så vidt angår forbrugerprisindekset i 4. kvartal 1985.

En tilsvarende opgørelse af realværdien kan ikke gennemføres på meningsfuld vis for forbigående kontanthjælp, idet kun en del af kontanthjælpen udmåles med en fast takst.

Boligudgifter og andre rimelige faste udgifter betales med de faktiske beløb inden for visse maksimumsgrænser.

De afgørende begrænsninger fastsættes efter et individuelt skøn. Der er derfor ikke nogen entydig sammenhæng mellem reguleringen af underholdsbeløbet og det faktisk udbetalte beløb.

For så vidt angår hjælp efter bistandslovens § 37, stk. 4, og § 43, er der en noget mere entydig sammenhæng mellem underholdsbeløbet og det beløb, der udbetales.

Man kan ikke sammenligne udviklingen før og efter 1983, da der her blev indført en væsentlig forbedring, der ikke kan sættes i

indeksform. Forbedringen indebærer, at boligudgifter, der ligger ud over 25 pct. af underholdsbeløbet, bliver betalt, hvis hjælpen ikke derved overstiger de maksimumsgrænser, der gælder ved en beregning af forbigående hjælp.

Udviklingen i realværdien for underholdsbeløbet efter bistandslovens § 37, stk. 4, og § 43 er i nedenstående oversigt derfor opsplittet, således at udviklingen fra 1983 opgøres særskilt.

	Tidligere regler	Nugældende regler
1979	100	—
80	97,8	—
81	96,0	—
82	97,2	—

83	100
84	97,7
85	96,0

Ved anvendelsen af 9-månedersreglen (§ 37, stk. 4), der blev indført den 1. januar 1983, benyttes udmålingen efter reglen i § 43.

Spørgsmål 9:

Hvad vil prisstigningerne være for en typisk pensionisthusstand samt en almindelig husstand, såfremt ovennævnte forslag vedtages?

Prisstigningerne ønskes belyst i lejlighed henholdsvis parcelhus, og hvor opvarmning sker ved

- fjernvarme
- centralvarme med oliefy
- centralvarme med gas

- centralvarme med kul/koks
- el-opvarmning
- naturgasopvarmning samt det almindelige el-forbrug og varmtvandsforbrug

Svar:

Det er ikke muligt at angive prisstigningerne af de foreslåede energiafgiftsforhøjelser for en typisk pensionisthusstand. Udgiften til energi er afhængig af boligens størrelse, isoleringstilstand m.v. Endvidere er der relativt store forskelle i forbrugerudgiften til den samme energiform afhængig af boligens geografiske placering.

I nedenstående tabel er derfor alene angivet forbrugerprisstigningerne ved forskellige opvarmningsformer ved et varmeforbrug svarende til 3.000 liter fyringsolie i et parcelhus på 130 m².

Årlige forbrugsafgifter (incl. afgift og moms)

	Nuværende	Ved de samlede afg. forhøjelser	Stigning i pct. af nuværende forbrugerudg.
a) fjernvarme			
1) oliebaseret	12.000 kr.	12.995 kr.	8,3
2) kulbaseret	9.700 kr.	10.786 kr.	11,2
3) kraftvarme (kulbaseret)	6.930 kr.	7.391 kr.	6,7
b) centralvarme med oliefy	10.770 kr.	11.685 kr.	8,5
c) centralvarme med gas.			
Der foreligger ingen prisoplysninger			
d) centralvarme med kul/koks.			
Der foreligger ingen prisoplysninger			
e) el-varme	11.780 kr.	12.528 kr.	6,3
f) naturgas. Der er ingen afgift på naturgas.			

Vedrørende el-forbruget til belysning samt køleskabe og lign. kan årsforbruget skønnes til ca. 3.000 kWh. Forhøjelsen af afgiften vil betyde en merudgift på ca. 130 kr., svarende til en stigning i forbrugerudgiften til elektricitet på 5,3 pct. Udgifterne til opvarmning af brugsvand er medregnet i ovenstående udgifter til opvarmning.

Spørgsmål 11:

Socialministeren bedes foranledige tabellen i svaret på spørgsmål 6, side 1, suppleret med en kolonne, der viser udviklingen i underholdshjælp fra 1979 (jfr. § 37, stk. 2, i bistandsloven).

Svar:

I nedenstående tabel er vist realværdiudviklingen i indeksform for underholdsbeløbet til enlige, jfr. bistandslovens § 37, stk. 2, fra 1979 til 1985.

Socialministeriet skal dog understrege, at dette beløb ikke kan opfattes som et udtryk for udviklingen i realindtægten for kontanthjælpsmodtagere.

Underholdsbeløbet, jfr. § 37, stk. 2, udgør kun en del af den samlede kontanthjælp.

De afgørende begrænsninger fastsættes efter et individuelt skøn. Der er derfor ikke nogen entydig sammenhæng mellem reguleringen af underholdsbeløbet og det faktisk udbetalte beløb.

Ud over underholdsbeløbet ydes der hjælp til bolig og andre rimelige faste udgifter svarende til de faktiske udgifter, og der ydes eventuelt børnetillæg.

Den samlede udmålte hjælp kan ikke overstige hidtidigt leveniveau, ligesom hjælpen kun, hvis der er tale om særlig store forsørgerbyrder eller særlig store boligudgifter, kan overstige dagpengeløftet (dagpengenes højeste beløb efter skat).

Udviklingen i realindtægten for kontanthjælpsmodtagere afhænger således af en lang række faktorer, der ikke kan indekseres samlet.

Et fald i underholdsbeløbet får f.eks. ingen betydning for en kontanthjælpsmodtager, der under alle omstændigheder får den samlede hjælp begrænset af et maksimumsloft.

1979:.....	100
1980:.....	96,8
1981:.....	94,7
1982:.....	95,7
1983:.....	85,5

1984:.....	83,6
1985:.....	82,1

Spørgsmål 12:

Socialministeren bedes nærmere redegøre for oplysningen i 3. afsnit, punkt 1, i kommentaren til henvendelsen fra Folkepensionistforeningens og Invalideorganisationens kontaktudvalg. Da der må være tale om en gennemsnitsberegning, bedes beregningsforudsætningerne oplyst.

Svar:

Oplysningen om, at pensionisternes energiforbrug er blevet ca. 5 pct. billigere, er baseret på udviklingen i forbrugerprisindeksens energiposter.

En sammenvejret indeks for alle de energiposter, der indgår i forbrugerprisindekset, er i perioden marts til oktober 1985 faldet fra 154,9 til 147,8, hvilket svarer til et fald på 4,6 pct.

Målt i forhold til oktoberindeksen udgør faldet 4,8 pct.

Bilag 2

Henvendelse af 6. december 1985 til folketinget fra Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg og socialministerens kommentarer hertil:

ÅBENT BREV TIL FOLKETINGET

Vedr.: Kriseindgrebet

Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg anmoder herved folketinget om, i forbindelse med de af regeringen fremsatte lovforslag til justering af den økonomiske politik, at sikre landets pensionister kompensation for forhøjelserne af energiafgifterne.

Det burde være overflødigt at argumentere for, at en så svagt stillet gruppe som landets pensionister ikke bør pålægges nye byrder. Vi tror umiddelbart, at folketingets medlemmer er enige heri.

Rent teknisk kan en kompensation sikres gennem en forhøjelse af pensionerne eller gennem en forbedring af varmesikringsordningen eller en kombination af disse.

Såfremt man skulle ønske at anvende varmesikringsordningen, skal vi samtidig anbefale, at det nu pålægges regeringen at gen-

nemføre en egentlig lovgivning på området til afløsning af den nuværende ordning med ydelser via de personlige tillæg kombineret med en vejledning herom fra socialministeriet. Dette system har for så vidt været en værdifuld hjælp hidtil for mange pensionister, men lider af den svaghed, at den konkrete udmåling af hjælp hviler på et kommunalt skøn, med den konsekvens, at pensionister behandles vidt forskelligt fra kommune til kommune.

Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes Kontaktudvalg skal udtrykke håbet om, at folketinget vil vise sig imødekommende i denne sag. Vi tilsiger samtidig vor beredvillighed til at være behjælpelig med den tekniske udformning af kompensationsordninger, såfremt dette skulle ønskes.

Samtidig skal vi udtrykke håbet om, at reguleringen af efterlønnen snarest bliver genoptaget.

Venlig hilsen

Svend Jensen

/Ingo Wagner

Kommentar til henvendelse af 6. december 1985 fra Folkepensionistforeningernes og Invalideorganisationernes kontaktudvalg

Det nævnes i kommentaren, at landets pensionister ikke bør pålægges nye byrder.

Dette er heller ikke tilfældet, idet pensionisterne tværtimod som i de seneste år fortsat vil få en gunstig udvikling i pensionerne, hvis regeringens politik videreføres.

Pensionisternes energiforbrug er blevet ca. 5 pct. billigere fra marts til oktober 1985. Energiudgifterne vil betyde en prisforhøjelse på ca. 5 pct. på energivarerne. Dermed indrages netop det prisfald, der allerede er

konstateret siden marts måned.

Hertil kommer, at energivarerne ikke indgår i reguleringspristallet, og at faldet i priserne derfor ikke påvirker pensionerne. Det betyder, at pensionerne ikke vil stige mindre, selv om energipriserne er faldet.

Den realindkomststigning på 3 pct., pensionisterne har haft i firløvsregeringens tid, vil derfor fortsætte.

Der er således ingen indtægtsnedgang at kompensere for.